

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1192

av Christer Engelhardt (S)

Gotlands strategiska läge i Östersjön

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Gotlands strategiska läge i Östersjön.

Motivering

Med anledning av vad som händer i vår omvärld och i vår omedelbara närhet så har det säkerhetspolitiska läget i Östersjöregionen klart förändrats till ett mer känsligt läge.

Intresset för den svenska territoriella gränsen har uppenbarligen ökat med anledning av de olika incidenter som rapporterats under senare tid. Det gör att Gotlands läge i Östersjön därmed också blivit allt mer viktigt ur ett nationellt och internationellt perspektiv.

I Östersjöregionen bor i dag runt 100 miljoner invånare, vilket gör regionen till en av de mest expansiva i Europa. Östersjön utgör i dag ett av världens mest trafikerade havsområden och Gotland ligger som en refug i Östersjön med fartygsleder på båda sidor om ön. Fartygstrafiken är också stor i våra känsliga områden, t.ex. mellan Fårö och Gotska Sandön.

I luftrummet över såväl Gotland som Östersjöregionen genomförs varje år cirka 100 000 flygningar och av säkerhetsskäl har Luftfartsverket vid några tillfällen tvingats införa flygbegränsningar. Den alltmer intensiva trafiken såväl i Östersjön som i luftrummet ovanför gör att Gotland bland annat i detta avseende också intar en strategiskt viktig plats i Östersjön och Östersjöregionen.

Visby har en mycket bra och väl fungerande flygplats som även fått en nationell och strategisk status. Med sin kapacitet att klara flygtransporter och logistik utgör Visby flygplats även i detta avseende en viktig strategisk plattform.

Flera av de gotländska hamnarna utgör och kan utgöra en viktig strategisk funktion för militärt marina fartyg som av kustbevakning som av tullfartyg. Det sistnämnda, tullen, är den enhet som saknar direkt närvaro på Gotland.

Gotlands läge i Östersjöregionen kan också utgöra platsen för en såväl nationell som internationell samlad säkerhetspolitisk arena i en god samverkanstradition. Det innebär att på Gotland kunna skapa möjligheter att utveckla nya former för samverkan och att effektivisera samnyttjandet av resurser mellan länder, myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

Gotland ses som en neutral plats i Östersjön och med anledning av detta kan Gotland i ett framtida perspektiv mycket väl utveckla denna samverkan till ett kunskapsutbyte mellan länder i Östersjöregionen. Gotlands geografiska läge bör i större utsträckning betraktas som en resurs och plattform inom ramen för svensk–europeisk säkerhetspolitik.

Försvarsutskottet har vid tidigare tillfällen uttalat sin positiva inställning till samverkan och samarbete mellan olika aktörer för att förebygga och hantera olyckor och kriser. Försvarsutskottet har också, i likhet med mig, sett Gotlands förutsättningar för samverkan och samutnyttjande av resurser som goda. I försvarsutskottets betänkande 2010/11:FöU4 är utskottet tydligt: ”Utskottet ser positivt på ett utvecklat samarbete och utbyte i Östersjöregionen. Det stärker säkerheten i en region där Gotland har ett strategiskt läge.” Sedan dess har Gotland även i olika försvarspolitiska sammanhang lyfts upp som en viktig plats i Östersjön.

I den nyligen, till riksdagen, lämnade budgeten 23 oktober 2014 skriver regeringen ”Utifrån omvärldsutvecklingen, vilken närmare beskrivs i avsnitt 2 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, är det regeringens mening att insatsorganisationens tillgänglighet och användbarhet bör öka både på kort och på lång sikt. På kort sikt anser regeringen därför att marinens tillgänglighet och antalet flygtimmar bör höjas, att incidentberedskapen bör förstärkas samt att övningsverksamheten och närvaron på Gotland och i Östersjön bör öka”.

Försvarsutskottet har också tidigare ansett att den nya Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har till uppgift att driva på utvecklingen av sektorsövergripande samverkan och att arbeta med samordning mellan berörda aktörer i samhället för att förebygga och hantera olyckor och kriser.

Detta anser jag inte behöver motverka att Gotlands läge i Östersjöregionen skulle kunna användas och utvecklas till att utgöra platsen för en såväl nationell som internationell

samlad säkerhetspolitisk arena i en god samverkanstradition för kunskapsutbyte mellan länder i Östersjöregionen.

Tidigare fanns på Gotland genom ett riksdagsbeslut landets enda samgruppering för olika myndigheters ledningsresurser, det så kallade ”Gotsam”, vilket var en mycket lyckat och väl fungerande samarbete mellan polisen, försvaret, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, tullen, länsstyrelsen och Gotlands kommun i syfte att samverka och hantera händelser av allvarliga olyckor och samhällskriser.

När riksdagens partier ställde sig bakom Försvarsberedningens rapport från 2001, så beställdes också, med Gotsam i åtanke, en hängränna för att bryta upp sektorsmyndigheternas stuprörsarbete och revirtänkande.

Intentionen var att förbättra krishanteringsförmågan genom gemensam gruppering av flera myndigheters krisledningsresurser.

Erfarenheterna av denna verksamhet var mycket goda men trots detta valde den borgerliga regeringen att lägga ner Gotsam år 2008 utifrån att flera av de statliga myndigheterna på centralnivå valde att inte längre delta i finansieringen efter försökstidens slut. Genom Gotsams försöksverksamhet på Gotland finns det en väl fungerande organisation med kunskap, material och goda erfarenheter. Med anledning av vad som händer i vår omvärld och i vår omedelbara närhet är det kanske läge att på nytt prova Gotsammodellen, vilket kanske är viktigare nu än någonsin.

Christer Engelhardt (S)